

MEDIJI O ZDRAVSTVU

ponedeljak, 25. mart 2024.godine

RTS- Danica Grujičić: Nuklearna medicina predstavlja veliku šansu u lečenju malignih bolesti

RTS- Lekovi kojima je istekao rok uglavnom završe u kontejneru - koliko je to opasno

BLIC- EVO ZAŠTO NAM NEDOSTAJU PEDIJATRI Produžavaju se ugovori lekarima u penziji u Novom Sadu, stručnjaci kažu: "Upozoravali smo na to i pre"

BLIC- Prvi odnos sa 15 godina, petaci sve manje peru zube, a DEVOJČICE SVE VIŠE PIJU: Zabrinjavajući rezultati istraživanja "Batuta" o zdravlju naših đaka

BLIC- DOKTORKA IZ VRANJA OBJAVILA SPISAK PACIJENATA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA Zdravstveni centar hitno preduzeo mere

RTV- Koliko Srba boluje od kancera

RTV- Sve više mladih zloupotrebljava lekove za smirenje

Danica Grujičić: Nuklearna medicina predstavlja veliku šansu u lečenju malignih bolesti

Ministarstvo zdravlja Srbije će u Sočiju potpisati Memorandum o saradnji sa "Rosatomom" - jednim od globalnih lidera u primeni nuklearne energije u raznim oblastima. Ministarka zdravlja Danica Grujičić poručuje da se nuklearne energije ne treba plašiti i da nuklearna medicina predstavlja veliku šansu u lečenju malignih bolesti.

"Čista energija - Kreiramo budućnost zajedno", pod tim nazivom u Sočiju danas počinje Atom Ekspo 2024. – internacionalni forum i jedan od ključnih svetskih događaja na kome se govori o globalnoj upotrebi nuklearne energije.

Više stotina učesnika, među kojima su predstavnici vlada, čelni ljudi institucija u nuklearnoj energiji, stručnjaci u ovoj oblasti govoriće o globalnoj upotrebi nuklearne energije, a poruka koja se iz Sočija šalje je – Bez nuklearne energije nema ni energetske sigurnosti i budućnosti.

U Sočiju je i ministarka zdravlja Srbije prof. dr Danica Grujičić, s obzirom na to da bez atomske energije nema ni budućnosti u medicini, ni lečenja najtežih bolesti, pre svih onkoloških. Ministarstvo zdravlja će u Sočiju i potpisati Memorandum o saradnji sa jednim od globalnih lidera u primeni nuklearne energije u raznim oblastima – "Rosatomom".

"'Rosatom' je lider broj jedan u svetu kada je atomska energija u pitanju. Nuklearna medicina je nešto što je potpuno novo. Velika je šansa u kombinaciji biološke terapije i inovativne terapije sa izotopima, odnosno radiofarmacijama, jer to je takozvano sistemsko zračenje koje vi ne možete da sprovedete spolja na osnovu ove tehnologije koja danas postoji na osnovu aparata za zračenje. Naravno da je to u razvoju, ali, kažem, ono što je dobro u saradnji sa 'Rosatomom', mi vrlo brzo možemo ovladati tom tehnologijom", rekla je Grujičićeva za RTS u Sočiju.

Najvažnije je, ukazuje, što se preko biološke terapije izotop dovodi baš tamo gde treba – do maligne ćelije.

"Mislim da je to velika šansa i to ne samo za ove vrste onkoloških bolesti nego i za dijagnostiku posebno autoimunih bolesti jer postoji velika sličnost između sistemskih bolesti autoimunih i onkoloških. I jedne i druge mogu vrlo brzo da ugroze život, a nama ostaje da se organizujemo tako kao i oni što što rade, da primarna zdravstvena zaštita bude zaista oslonac čitavog zdravstvenog sistema", navela je ministarka.

Ministarka Grujičić stalno upozorava na posledice do kojih je došlo po zdravlje stanovništva i porast broja onkoloških pacijenata zbog NATO bombardovanja.

"Mi za sada imamo samo posredne dokaze o tome šta se zaista desilo. Jedno je kada koristite nuklearnu energiju pod kontrolom, a potpuno drugačija stvar kada se nuklearna energija koja se oslobađa prilikom eksplozije širi oko i kada se nano čestice uranijuma i drugih kancerogena zapravo šire prema organizmu i završavaju negde u plućima, u digestivnom traktu, u bubrezima i sl. Ne treba se plašiti nuklearne energije", poručila je Danica Grujičić.

Lekovi kojima je istekao rok uglavnom završe u kontejneru - koliko je to opasno

Iako je još pre gotovo 15 godina Zakonom regulisano kome građani treba da predaju lekove kojima je istekao rok trajanja, ta odredba, svedoči praksa, nije zaživela kako određuju propisi. Građani se zato snalaze sami i samostalno upravljaju tim, uglavnom, opasnim otpadom. On bi morao da se tretira na odgovarajući način, da ne bi ugrozio ljude i životnu sredinu, ukazuju stručnjaci. Samo u domaćinstvima u Beogradu je 70 tona otpada od lekova, procenjuje Apoteka Beograd, polazeći od toga da svaka kuća ima najmanje jednu kutiju leka s isteklim rokom.

Kada im istekne rok trajanja lekovi iz kućne apoteke najčešće završavaju tamo gde im mesto nije. Gde ne bi smelo biti.

"Bacam ga u kesu za smeće jer nema ovde kod nas ne znam gde bih ga drugo bacila", navodi jedna od anketiranih građanki. Njena sugrađanka navodi da ih ne baca već ih slaže u fioke.

Apoteke su prava adresa na koju bi građani trebalo da odnesu lekove s isteklim rokom, kažu propisi. A u praksi, to pravilo kao i da nije na snazi - malobrojni građani koji za njega znaju i savesno odnesu lekove, uglavnom ne uspeju da ih ostave u apotekama jer većina njih, među kojima i Apoteka Beograd, i ne prima lekove od građana. Kažu, u tome ih sprečava nedorečeni Pravilnik.

Šta kaže Zakon, gde odneti lek sa isteklim rokom

"Zakon kaže da građanin, pacijent treba da donese lek, preda u apoteku. Apoteka taj isti lek, odnosno taj farmaceutski otpad, treba da preda firmi koja se bavi zbrinjavanjem otpada. Zakon kaže da ta firma treba da naplati svoje usluge od proizvođača ili uvoznika leka. Pravilnik o upravljanju farmaceutskim otpadom je trebalo malo bliže da definiše taj mehanizam naplate, to nažalost nije pojašnjeno u tom Pravilniku. Firma koja se bavi zbrinjavanjem neće taj lek preuzeti od nas dok ne bude imala nadoknadu za svoju vrstu usluge", navodi Desanka Nikolić, lice zaduženo za upravljanje otpadom u Apoteci Beograd.

Proizvođači, odnosno nosioci dozvola za lek, spremni su da pokriju troškove zbrinjavanja farmaceutskog otpada od građana, kažu u Privrednoj komori Srbije, ali da i njih u tome koči neprecizan Pravilnik.

"Nakon što bi apoteka sklopila ugovor sa operatorom koji će kasnije to da preuzme kao farmaceutski otpad, tu nije do kraja definisano kako to onda dođe ta informacija do proizvođača i nosioca dozvole za lek da bismo onda mogli da platimo to sve što je potrebno", kaže Sanda Savić, predsednica Odbora Udruženja za farmaciju Privredne komore Srbije.

Ukazuje da o ovoj temi diskutuju godinama.

"Mi o ovoj temi diskutujemo već čitav niz godina i imali smo više diskusija ovde u Privrednoj komori i sa Ministarstvom za zaštitu životne sredine i nismo do sada uspeli da nađemo jedan efikasan, održiv, sistem, jedan model, koji bi bio u skladu sa postojećom zakonskom regulativom i koji bi bio zaista primenjiv u praksi", dodaje Savićeva.

Navodi, možemo krenuti tragom dobrih modela iz regiona, Evrope, isprobati funkcionisanje kroz pilot projekat na jednoj opštini, a ako je potrebno, i da izmenimo Zakon. Očigledno da dosadašnje izmene i dopune Zakona i donošenje novog Pravilnika 2019. nisu obezbedili da sistem preuzimanja i zbrinjavanja lekova od građana funkcioniše po propisima.

Građani lekove najčešće bacaju u kanalizaciju i u kontejner

Pitanja su gde problem, a gde rešenje vide Ministarstvo za zaštitu životne sredine i Ministarstvo zdravlja, da li je inspekcija pisala kazne, kome i koje za nepostupanje po postojećoj regulativi - do zaključenja priloga odgovori nisu stigli.

Kako građani lekove najčešće bacaju u kanalizaciju i u kontejner, taj mahom opasan otpad na deponije stiže u okviru komunalnog otpada. Na primer, u Vinči se deo komunalnog otpada odlaže na novu deponiju, a veći deo se, kažu, termički tretira.

"Mi ovde komunalni otpad ne razvrstavamo osim što iz tog otpada izdvajamo vidljive količine komunalnog otpada koje mogu ponovo da se iskoriste. Vrlo je moguće da se sve nađe u otpadu, kao što i sami znate, ali obaveza je i građana i apoteka i tog lanca koji se bave farmacijom da zbrinjavaju neiskorišćene lekove na isparavan način", navodi Vladimir Milovanović, direktor "Beo Čista Energija".

Opasno je kada farmaceutski otpad nije zbrinut na odgovarajući način. Lekovi se ne smeju mešati sa komunalnim otpadom, napominju stručnjaci.

"Ukoliko se farmaceutski aktivne supstance, kroz lekove naravno, nađu u komunalnom otpadu, postoji opasnost da će se naći na deponiji i da će tada uz delovanje površinskih voda i, recimo, kišnice doći do spiranja aktivni farmaceutskih supstanci, odnosno njihovog rastvaranja u vodi i one na taj način ulaze u vodotokove, kasnije ulaze u zemljište. Postoji varijanta da se taj otpad spali, ako se ne spali pod kontrolisanim uslovima onda će se osloboditi štetni gasovi", navodi Aleksandra Buha, profesorka na Farmaceutskom fakultetu u Beogradu.

Dok nadležni rešavanje ovog problema ne stave na listu prioriteta, stručnjaci savetuju građanima da lekove s isteklim rokom ne bacaju, već da ih čuvaju kod kuće. Mogu i da pokušaju da ih predaju nekoj od apoteka, najpre privatnih, jer kako saznaje RTS, pojedine prihvate po koju kutiju leka i same snose troškove zbrinjavanja, ali o tome ne žele da govore pred kamerom, kako ih građani ne bi zatrpali lekovima.

EVO ZAŠTO NAM NEDOSTAJU PEDIJATRI Produžavaju se ugovori lekarima u penziji u Novom Sadu, stručnjaci kažu: "Upozoravali smo na to i pre"

Dok respiratorne infekcije pune čekaonice domova zdravlja, podsećajući na pik zimske sezone i sudar najžešćih bakterija i virusa, na najvećem udaru su najmlađi. Roditelji sa većom obzirnošću prate stanje svojih mališana i ne prezaju od odlaska kod lekara, a preopterećenost pedijatarata tada dolazi do svog vrhunca. Roditelji imaju utisak da je lekara nikad manje, a mi smo istraživali da li je to realno stanje ili subjektivni osećaj.

Novosadski Dom zdravlja nedavno je saopštio svojim pacijentima da će se posle četiri godine rada kao Kovid centar objekat ove zdravstvene ustanove na Novom naselju vratiti u svoju prvobitnu namenu.

- Jedna od službi za koju postoji najveće interesovanje jeste Služba za zdravstvenu zaštitu dece, koja će takođe biti vraćena u ovaj objekat. Isto tako, treba uzeti u obzir i to da je zbog velikog pritiska kojim je ova služba bila izložena izvesni broj pedijatarata napustio Dom zdravlja "Novi Sad" i otišao u privatni sektor. Kako bismo donekle ublažili postojeću situaciju produžili smo ugovor o radu za dvoje pedijatarata koji su trebali otići u penziju - navedeno je u saopštenju ove zdravstvene ustanove.

Kako su dodali, uzevši sve navedeno u obzir, još jednom mole sugrađane za razumevanje i strpljenje, dok daju sve od sebe da potrebe pacijenata za zdravstvenom zaštitom budu zadovoljene.

Umesto da donekle umiri Novosađane, ova informacija u pojedinačnim slučajevima imala je potpuno drugačiji efekat.

Tako se na društvenim mrežama pojavila informacija da lekara pedijatrije manjka i u drugim objektima Doma zdravlja, te da pojedine ambulante ostaju praktično zaključane, a pacijenti se upućuju u druge.

- Jutros, dete sa bolovima u uhu, vodimo ga kod izabranog pedijatra u Dom zdravlja "Adice". Zatičemo ovaj natpis na vratima, mrak u hodnicima, lekara ili sestara nigde. Ništa, okrećemo se i odlazimo na Liman. A tamo niko ne zna šta se dešava, govore mi da je to nemoguće. Šalju nas u sobu koordinatora, gde im pokazujem ovu sliku (sreća da sam fotografisao natpis svojoj ženi), oni zovu Adice i naravno niko im se ne javlja. Osoblje na Limanu iako u gužvi i sa jednim pedijatrom u smeni nas ipak primaju iako ih za ovakvu situaciju niko nije pripremio. U međuvremenu saznajemo da naš izabrani lekar je na neplaćenom bolovanju i da se neće vraćati na posao. Šta se dešava u novosadskim zdravstvenim ustanovama? - upitao je stanovnik ovog grada uz fotografiju obaveštenja.

Pa, šta se dešava?

Dom zdravlja "Novi Sad" o kojem je u ovom slučaju reč brine o 77.000 dece uzrasta od novorođenčeta do završetka srednje škole.

Raspoloživost pedijatara u ovoj zdravstvenoj ustanovi u koju smo imali uvid putem platforme Ministarstva zdravlja "Moj doktor" je ukupno 50 pedijatara, dok su četiri dosadašnja takoreći "bez termina do daljnjeg", odnosno nije više moguće zakazati pregled kod njih.

Ove brojke svakako nisu do kraja merodavne, a svako će sa punim pravom primetiti da u ambulanti kojoj pripada možda ima manje specijalista pedijatrije nego u drugim. Ipak, kako su i u samom DZ rekli, izvesni broj pedijatara jeste napustio radno mesto i otišao u privatni sektor.

Zdravstvenih radnika sve manje, pedijatri na udaru

Kako je za "Blic" objasnio predsednik Udruženja pedijatara Srbije, profesor doktor Georgios Konstantinidis, manjak zdravstvenog kadra nije samo "domaći trend", već je poznato da u svetu momentalno fali između 80 i 100 miliona zdravstvenih radnika.

- Poslednjih par godina suočavamo se sa tim da je mnogo veći problem "know how" nego prostor, pa čak i oprema. Stručnog kadra nedostaje, a po svemu sudeći, u buduće će taj problem biti mnogo veći - objašnjava dr Konstantinidis.

Prema njegovim rečima, pedijatrija je deo tog trenda i možda najugroženija u pogledu osetljivosti kategorije stanovništva čije lečenje obuhvata.

- Još od 2010. godine smo upozoravali na potencijalni nedostatak kadra, naročito što smo tada imali čak dve trećine pedijatara starijih od 50 godina, a mogućnost obnavljanja kadra je veoma mala. Da se razumemo, pedijatrijski pregled danas i pre 10, 20 ili pak 50 godina, kada su donošeni normativi, nije isti. Danas vi imate mnogo više susreta sa pedijatrom, a za razliku od drugih specijalizacija koje iziskuju posebnu opremu i prostor, pedijatri se najviše oslanjaju na svoje znanje i iskustvo - objašnjava ovaj stručnjak.

Pedijatrija postala atraktivnija za privatni sektor

Kao jedan od razloga za sve manji broj pedijatara, dr Konstantinidis navodi i činjenicu da do pre pet, šest godina ova grana medicine nije bila previše atraktivna za privatni sektor, a danas je situacija potpuno suprotna.

- Danas imate sve više privatnih domova zdravlja i klinika koje nude zdravstvene usluge i iz oblasti pedijatrije. Zato se sada dobar deo kolega zbog većih prihoda odlučuje za privatnu praksu - navodi predsednik Udruženja pedijatara Srbije.

"Tu je i paramedicinski razlog"

Kako zaključuje naš sagovornik, tu je i nimalo zanemarljivi "paramedicinski razlog".

- Radi se o tome da naši ljudi nisu spremni da čekaju previše kada je reč o deci, pritom su na izvestan način navikli na komoditet. Ima tu svega - kaže prof. dr Georgis Konstantinidis.

Prvi odnos sa 15 godina, petaci sve manje peru zube, a DEVOJČICE SVE VIŠE PIJU: Zabrinjavajući rezultati istraživanja "Batuta" o zdravlju naših đaka

U Srbiji se beleži porast devojčica koje piju alkohol, sa druge strane, veći je broj onih koje manje vole školu, a i među dečacima i devojčicama povećan je broj učenika koje škola opterećuje - za skoro 30 procenata u odnosu na pre 4 godine, pokazali su rezultati istraživanja u vezi sa zdravljem školske dece u 2022. godini, koje je sproveo Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut".

U istraživanju su učestvovali učenici petog i sedmog razreda osnovne škole i prvih razreda srednje.

Rezultati su dokazali dosadašnji trend da je većina učenika prvi intimni odnos imala sa 15 godina, a ono što je poražavajuće, pokazano je da ne brinu o reproduktivnom zdravlju, s obzirom na to da trećina pri poslednjem seksualnom odnosu nije koristila kondom, niti bilo koji drugi vid kontracepcije.

Na osnovu iskaza anketiranih učenika, 11,9 odsto učenika veoma voli školu, najviše učenici i učenice petog razreda osnovne škole, i to 18,7 odsto dečaka i 23,9 odsto devojčica.

- U odnosu na prethodno istraživanje iz 2018. manji procenat učenika veoma voli školu, a smanjenje je značajno za devojčice u petom razredu osnovne škole. Na pitanje: "U kojoj meri ih školske obaveze opterećuju?", skoro dve trećine adolescenata odgovorilo je da oseća opterećenje školskim obavezama, čak 64,9 odsto, što je značajno više u odnosu na prethodno istraživanje iz 2018. kada je taj procenat iznosio 36,7 odsto. Devojčice su značajno češće odgovorile da su opterećene - navodi se u publikovanim rezultatima istraživanja.

Devojčice počele više da piju

U Srbiji je skoro svaki drugi učenik, 45,5 odsto, petog i sedmog razreda osnovne i prvog razreda srednje škole probao alkohol, a prednjače dečaci prvog razreda srednje škole - 67,3 odsto.

- Iako se procenat učenika posmatrano u proseku na nivou svih razreda nije promenio u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 45,4 odsto, posmatrano prema razredima uočava se da se procenat učenika koji su pili alkohol bar jednom tokom života povećao u petom i sedmom razredu osnovne škole, a smanjio među učenicima prvog razreda srednje škole - pokazalo je ovo istraživanje:

- Procenat učenika koji su pili u prethodnih 30 dana u 2022. godini povećan je među devojčicama u petom razredu osnovne škole, sa 4,3 odsto u 2018. godini na 9,4 odsto u 2022. godini. Taj procenat povećan je i među devojčicama u sedmom razredu, sa 32,2 odsto u 2018. godini na 44,4 odsto u 2022. godini.

Stručnjaci iz "Batuta" u ovoj publikaciji podsećaju i da u svetu više od četvrtine osoba starosti od 15 do 19 godina, odnosno 155 miliona adolescenata u ovoj starosnoj grupi konzumira alkohol, i da je njegova upotreba povezana sa 200 oboljenja, povredama i drugim zdravstvenim problemima.

Takođe, napominju i da zbog nezavršenog razvoja mozga u adolescenciji, alkohol može da utiče na njegovu strukturu i funkciju, i da uzrokuje kognitivne ili probleme u učenju, kao i da povećava podložnost poremećajima koji su uzrokovani njime.

Prvi odnos sa 15 godina, trećina ne koristi zaštitu

Trend se nastavlja, pa je i ovo istraživanje pokazalo da najveći broj učenika i učenica prvog razreda srednje škole, čak 41,3 odsto, prvi seksualni odnos imalo je u 15. godini.

Na pitanje da li su koristili kondom pri poslednjem seksualnom odnosu, nešto manje od dve trećine - 64,5 odsto učenika i učenica je odgovorilo potvrdno. Takođe, većina ispitivanih učenika - 73,7 odsto, nije koristila pilule za kontracepciju pri poslednjem odnosu.

Povećan broj učenika koji doručkuju

Inače, najveći procenat i dečaka i devojčica spada u grupu normalno uhranjenih - 69,1 odsto, prekomernu težinu ima 15,8 odsto anketiranih učenika, dok je tri procenta adolescenata gojazno.

Istraživanje je pokazalo da je povećan broj učenika koji doručkuju, ali da je i dalje mali broj onih koji konzumiraju redovno voće.

Naviku da doručkuje svaki dan tokom radne nedelje ima 67,7 odsto učenika, što je značajno više u odnosu na 2018. godinu kada je to činilo 58,8 odsto njih.

- Sa druge strane, rezultati su pokazali i da raste broj učenika koji nikada ne doručuju tokom radne nedelje, najviše među učenicima prvog razreda srednje škole. Svakodnevno voće, bar jednom dnevno ili češće konzumiralo je 39,6 odsto anketiranih učenika - više devojčice, nego dečaci. Inače, učestalost svakodnevnog unosa voća i povrća opada sa uzrastom - pokazalo je istraživanje.

Opada broj petaka koji redovno peru zube

Dve trećine učenika - 71,6 odsto, redovno pere zube, više od jednom dnevnom. U tom smislu, pedantnije su devojčice - 81,2 odsto, u odnosu na dečake - 60,7 odsto

Kada je reč o dečacima, rezultati su pokazali da se u odnosu na 2018. godinu uočava smanjenje procenta dečaka petog razreda, koji redovno održavaju higijenu zuba.

Inače, na pitanje kako ocenjuju svoje zdravlje, većina dečaka ga je ocenilo kao odlično više od 70 odsto. Time se ne hvale devojčice. Odličnim svoje zdravlje smatra 58,8 odsto učenika sedmog razreda i 50,6 odsto prvog razreda srednje škole.

DOKTORKA IZ VRANJA OBJAVILA SPISAK PACIJENATA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA Zdravstveni centar hitno preduzeo mere

Lekar specijalista iz Zdravstvenog centra u Vranju Marija Stefanović objavila je spisak svojih pacijenata na društvenoj mreži Instagram.

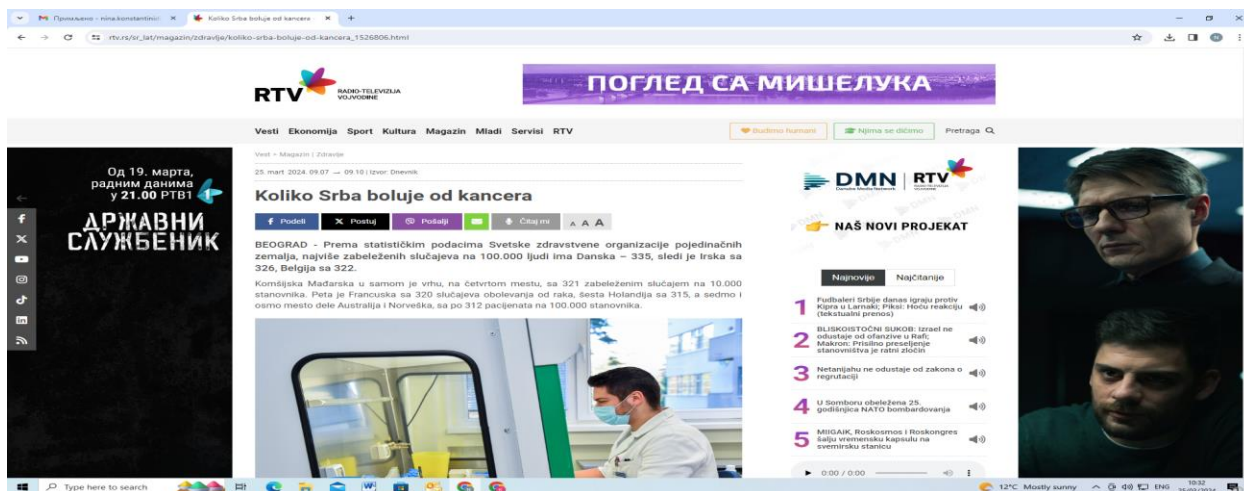
Stefanović je postavila „priču“ sa spiskom svih pacijenata koji su obavili ili čekaju pregled kod državnog lekara, na kome se jasno vide sva imena i prezimena pacijenata koju su u toku tog dana bili na odeljenju ORL-a u Vranju.

Kako saznaju Info Vranjske, nakon intervencije pojedinih kolega, Stefanović je brzo sklonila fotografiju sa svog Instagram profila.

Oglasili se iz Zdravstvenog centra

Nakon što se u javnosti pojavila sporna fotografija, Zdravstveni centar Vranje oglosio se tim povodom.

- Nakon saznanja da je dr Marija Stefanović objavila spisak pacijenata na društvenim mrežama i postupila u suprotnosti sa Zakonom o pravima pacijenata, Zdravstveni centar Vranje će preduzeti mere iz svoje nadležnosti, a u zakonskim okvirima u smislu povrede radne obaveze – radne discipline, stoji u odgovoru ZC-a u Vranju.

Koliko Srba boluje od kancera

BEOGRAD - Prema statističkim podacima Svetske zdravstvene organizacije pojedinačnih zemalja, najviše zabeleženih slučajeva na 100.000 ljudi ima Danska – 335, sledi je Irska sa 326, Belgija sa 322.

Komšijska Mađarska u samom je vrhu, na četvrtom mestu, sa 321 zabeleženim slučajem na 10.000 stanovnika. Peta je Francuska sa 320 slučajeva obolevanja od raka, šesta Holandija sa 315, a sedmo i osmo mesto dele Australija i Norveška, sa po 312 pacijenata na 100.000 stanovnika.

Od bivših jugoslovenskih zemalja, s kojima delimo istoriju zdravstvenog sistema, najviše zabeleženih slučajeva ima Slovenija – 300, na 14. mestu je Srbija sa 291 slučajem obolevanja od raka na 100.000 stanovnika, a na 18. mestu Hrvatska sa 284 slučaja obolevanja.

Kako kažu statističari, visok procenat zabeleženih obolevanja od raka ima nekoliko faktora: jedan od njih je starenje populacije i životni stil (mnogo stresa, sedenja, procesuirana hrana), ali i napredniji zdravstveni sistem, koji uključuje skrining programe i opštu svest o važnosti preventivnih pregleda.

Više od 42.000 ljudi u Srbiji 2022. godine saznalo je da boluje od neke vrste karcinoma.

Čak 7.000 ljudi dobilo je dijagnozu karcinoma pluća, karcinom dojke dijagnostikovano je kod 4.600 ljudi, dok je od raka debelog creva obolelo više od 4.000 stanovnika Srbije, izjavio je nedavno Milan Žegarac, v. d. direktora Instituta za onkologiju i radiologiju Srbije, gostujući na Radio-televiziji Srbije. Visoka stopa obolevanja beleži se godinama i kada je reč o raku prostate i grliću materice.

U proseku, svakog dana najsmrtonosniji kancer dijagnostikuje se kod 16 osoba, dok svakodnevno 13 ljudi izgubi bitku sa tom bolešću.

Pušenje predstavlja glavni rizik za nastanak raka pluća i odgovorno je za pojavu ove bolesti kod približno 90 odsto muškaraca i 80 odsto žena. Zvanična istraživanja pokazuju da u Srbiji oko 35 odsto populacije puši, a karcinom pluća jedini je karcinom koji može da se prevenira jednostavnim prestankom pušenja.

Zbog toga što u Srbiji svake godine od raka dojke oboli 4.600, a premine 1.600 žena, Srbija je uvela novi model skrininga - ranog otkrivanja jednog od najčešćih karcinoma, ne samo u našoj populaciji.

Prema podacima Instituta za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut", rak dojke je najčešći maligni tumor i vodeći uzrok smrti od malignih bolesti kod žena u Srbiji.

Najčešće se otkriva u odmakloj fazi bolesti.

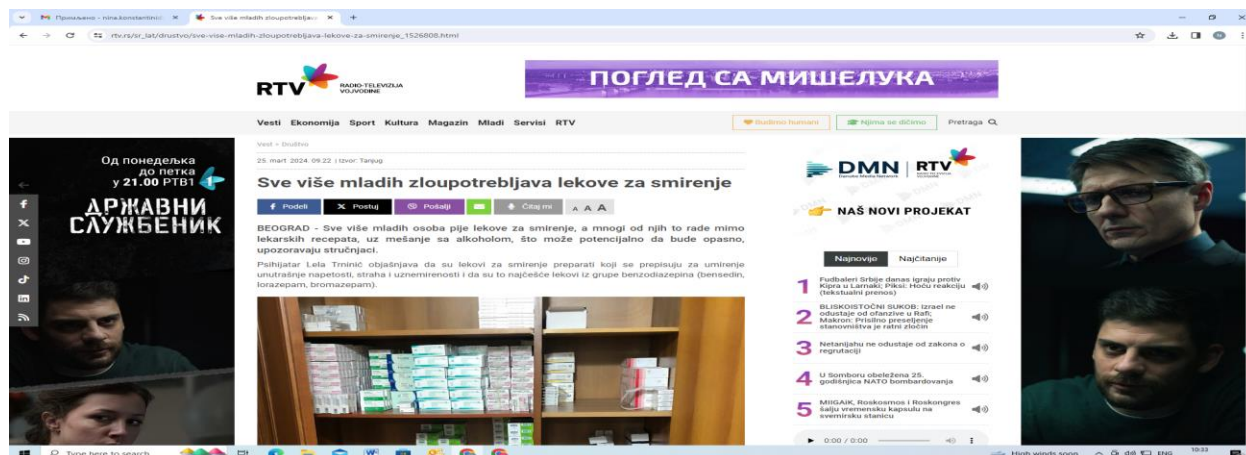
Cilj je da se rak otkrije u početnoj fazi, jer je stepen izlečenja tada i do 95 odsto.

Skrining podrazumeva pregled zdravih žena, bez simptoma i znakova bolesti, kojim se mogu otkriti rane promene u tkivu dojke, kada je efikasno lečenje moguće.

"Preventivne preglede treba obavezno raditi jednom godišnje, a važno je i odazvati se na skrining program koji država sprovodi za žene od 50 do 69 godina, kada se mamografija obavlja jednom u dve do tri godine", priča dr Milan Žegarac, onkološki hirurk i direktor Instituta za onkologiju i radiologiju Srbije.

Ipak, izveštaj Državne revizorske institucije pokazao je da organizovanim skriningom karcinoma dojke nije obuhvaćeno 75 odsto ciljane populacije. Razlozi su nađeni u nedostatku opreme, manjku kadra, propustima u organizaciji rada, ali i pandemiji koronavirusa. Izveštaj DRI ukazuje da, u periodu od 2017. do 2022. godine, organizovani skrining nije sproveo čak tri četvrtine domova zdravlja u Srbiji.

Situacija je sada neuporedivo bolja, jer se, pored redovnog skrininga, organizuju i vikend-skrinzi bez zakazivanja i čekanja, najčešće ispred Domova zdravlja manjih i većih gradova. Očekuje se da se vrati i skrining štitaste žlezde, kao i prostate, i veće angažovanje zdravstvenih radnika na promociji vakcine protiv HPV-a, uzročnika raka grlića materice.

Sve više mladih zloupotrebljava lekove za smirenje

BEOGRAD - Sve više mladih osoba pije lekove za smirenje, a mnogi od njih to rade mimo lekarskih recepata, uz mešanje sa alkoholom, što može potencijalno da bude opasno, upozoravaju stručnjaci.

Psihijatar Lela Trninić objašnjava da su lekovi za smirenje preparati koji se prepisuju za umirenje unutrašnje napetosti, straha i uznemirenosti i da su to najčešće lekovi iz grupe benzodiazepina (bensedin, lorazepam, bromazepam).

"To su lekovi koji deluju na nivou centralnog nervnog sistema, delujući i potencirajući inhibitorski neurotransmitterski sistem, koji onda deluje na određene strukture koje generišu emocije i to je put efekta kada pacijent uzme terapiju, da se oseća smirenije i opuštenije", navela je ona za Tanjug.

Dodaje da postoji više indikacija za prepisivanje ovakvih lekova, da se prepisuju za anksiozna stanja, kod raznih afektivnih i drugih psihijatrijskih poremećaja i ističe da nije svaka anksioznost i napetost razlog da se odmah uzme lek za smirenje.

"Potrebno je da tegobe traju izvesno vreme, da utiču na funkcionalnost pacijenta, da ne prolaze. Da se osoba oseća stalno uznemirena, teže obavlja svoje radne ili porodične aktivnosti. I tada je potrebno da se ta osoba javi stručnjacima, koji bi procenili koji je lek potreban da ona uzima. Mi danas imamo iskustvo da ljudi uzimaju po preporuci prijatelja, komšije, ali to nije najbolji način da započnemo neku terapiju", rekla je Trninić.

Kada je o dozi lekova koje daju lekari reč, ona navodi da uglavnom savetuju najmanju dozu koja može da izazove određeno poboljšanje i da se za neke somatske bolesti savetuje da se lekovi uzimaju u kraćem vremenskom periodu.

"Zato što su to lekovi koji, kada se uzimaju duže, pogotovo visoke doze, izazivaju psihičku i fizičku zavisnost, javljaju se tolerancije. Lek više nije efikasan u onoj meri koliko je pacijentu koristilo, on povećava doze i kod naglog prekida

terapije javljaju se apstinencijalne smetnje. Vrlo je opasno da sam pacijent određuje šta pije, koliko pije, u kom vremenskom periodu", rekla je Trninić.

Upozorava da se istovremeno ne konzumiraju lekovi za smirenje i alkohol, koji takođe ima inhibitorne efekte, pa je moguće da u zavisnosti od doze uzetih preparata dođe do zdravstvenih stanja koja mogu biti ugrožavajuća za život pacijenta.

Ukazala je da je primetan trend porasta kod mladih osoba mentalnih oboljenja, anksioznosti, depresivnosti, pogotovo posle pandemije koronavirusa.

"Mladi žive u jednom izazovnom vremenu. Oni vrlo često u nekim istraživanjima opisuju da osećaju strah, da osećaju uznemirnost, da teško odgovaraju zadacima u edukativnoj sferi, da postoje emocionalni problemi, da postoje problemi u socijalnom funkcionisanju, a nekada i porodični problemi. Beleži se da vrlo rano počinju da uzimaju lek za smirenje, jer oni to vide kao način da te tegobe koje oni imaju znatno umanje", rekla je Trninić.

Savetuje osobama koje duže vremena imaju određene smetnje da se jave stručnjacima, koji mogu proceniti i napraviti individualni plan tretmana, dodajući da se danas za lečenje anksioznosti psihijatri ne ograničavaju samo na upotrebu lekova za smirenje.

"Postoje drugi lekovi koji su u tom smislu efikasniji, da nemamo rizike koji postoje kod ovih preparata i koji mogu dovesti do značajne redukcije simptoma kod pacijenata i boljeg kvaliteta života", rekla je Trninić.

Dodaje da lekari za anksiozne smetnje savetuju psihoterapiju i navodi da postoje i nefarmakološke metode lečenja, kao što su fizička aktivnost, druženje, metode mišićne relaksacije i druge.

Nina Šašić iz NVO Re Generacija kaže da su lekovi za smirenje lekovi koji se dobijaju na recept, da su to kod nas najčešće bensedin, bromazepam i rivotril i navodi da je reč o kontrolisanim supstancama koje se prepisuju najčešće za poremcaje koji sadrže anksioznost.

"Naša istraživanja i naš rad sa mladima su pokazala da je upotreba ovih supstanci relativno rasprostranjena i da je u porastu tokom poslednjih godina, naročito nakon kovida. Mislim da je razlog tome i povećana količina anksioznosti, psihoemotivnih smetnji sa kojima se mladi susreću sve više", rekla je Šašić za Tanjug.

Navodi da je upotreba ovih lekova, benzodiazepina, donekle zastupljena i u noćnom životu, odnosno na žurkama, festivalima, u klubovima, barovima i slično. Šašić kaže da mladima nije teško da dobiju farmakoterapiju i da je potpuno prihvatljivo i smisljeno da mladoj osobi iz nekog razloga ta terapija bude prepisana.

"Problem nastaje onda kada se te supstance uzimaju ili sa drugim supstancama u kombinaciji ili kada se uzimaju u dozama većim od preporučene, kada se uzimaju bez preporuke, odnosno bez recepta", rekla je Šašić.

Pošto se lekovi daju na recept, dodaje ona, postoji propisana terapija, koja uključuje uputstva kako i u kojoj količini se piju, pa problem nastaje kada se piju u dozama većim od preporučene, ođednom ili u kombinaciji sa alkoholom, naročito u kontekstu noćnog života, odnosno rekreativne upotrebe.

"To je problem zato što su i benzodiazepini i alkohol depresori centralnog nervnog sistema, što znači da usporavaju njegov rad i u njihovom sadejstvu može doći, naročito u većim dozama ili količinama, do pojava kao što je gubitak pamćenja, gubitak svesti, respiratorna depresija. To je potencijalno vrlo opasna situacija", ukazuje Šašić.

Dodaje i da je zastupljeno korišćenje lekova nakon uzimanja supstanci koje imaju suprotan efekat na centralni nervni sistem, odnosno supstanci koje su stimulansi centralnog nervnog sistema, kao što su kokain, amfetamin (spid) i MDMA (ekstazi), kako bi uzimanjem lekova bio poništen efekat tih supstanci.

Šašić ukazuje da je potencijalno opasno i mešanje lekova za smirenje sa kanabisom i ističe da je bitno zapamtiti da svako mešanje različitih psihoaktivnih supstanci nosi određene rizike koji nisu mali.

"Čak i ako imate lično pređašnje iskustvo koje kaže da se nije ništa tragično desilo, to ne znači da se sledeći put neće desiti, jer postoji veliki broj faktor koji utiču na to", ističe Šašić.

Govoreći o dozama lekova koje mladi uzimaju, ona navodi da se u noćnom životu dešava se da uzme po nekoliko tableta, što je pogotovo problematično kada se uradi u sprezi sa upotrebom alkohola.

Šašić kaže da je odluka o upotrebi ove vrste lekova na stručnjacima za mentalno zdravlje i da je bitno znati da farmakoterapija nije jedini element terapije i da bi uvek trebalo da ide u sprezi sa psihoterapijom.

"Da li postoji alternativa, to zavisi od slučaja do slučaja. Ako vaš lekar smatra da vam je potrebna ta vrsta terapije, on će umeti da odredi dozu i on će vam dati još neki element terapije. Farmakoterapija bi trebalo da u većini slučajeva bude podrška psihoterapiji, podrška oporavku", zaključila je ona.

Poručuje svima koji uzimaju lekove mimo preporuke lekara da se obrate nekome za pomoć i podršku.